

Inför yttersta domen

"... det är människorna förelagt att en gång dö och sedan dömas." (Hebr. 9:27)

När man talar om döden och domen, blir många människor obehagligt berörda. Man vill inte gärna höra talas om Gud som en sträng domare, som är absolut rättvis och som i minsta detalj känner våra liv och vet allt vad vi har gjort och vad vi inte har gjort. Nej, människan vill inte veta av några domedagspredikanter som predikar allvarligt mot synden och varnar för Guds dom. Om Domssöndagen ändå får finnas kvar, skall den enbart handla om domen över t.ex. de politiska förtryckarna och andra som man tycker har förtjänat att få en sträng dom. Men vanliga, hyggliga människor (som man innerst inne menar sig själv vara) kommer naturligtvis inte straffas av den kärleksfulle Guden (om han nu finns). Om någon präst nuförtiden predikar om Guds dom i biblisk mening, anses han av folk i allmänhet vara underlig, ja, direkt olämplig att inneha ett prästämbete.

Tyvärr har det också gått så, att de flesta präster och predikanter mera rättar sig efter majoritetens önskemål än efter Guds Ord. Den som predikar det som de flesta vill höra har goda möjligheter att nå långt inom de politiserade och förvärldsligade samfunden. Men detta är ingenting nytt. Profeten Jeremia talar om hur den tidens präster och profeter invaggade folket i falsk säkerhet: *"Ty alla, både små och stora, söker orätt vinning, både profeter och präster far allesammans med lögn, de tar det lätt med helandet av dottern mitt folks skada. De säger: 'Allt står väl till, allt står väl till', och dock står inte allt väl till"* Jer. 8:10, 11).

Helt annorlunda blir det, när Gud genom sitt Ord väcker människan till besinning. När Guds lag på allvar tränger in i människans hjärta är det som en skarp pil, som borrar sig in i hennes innersta. *”Ty Guds ord är levande och kraftigt och skarpare än något tveeggat svärd, och tränger igenom, så att det åtskiljer själ och ande, mäg och ben; och det är en domare över hjärtats uppsåt och tankar. Intet skapat är fördolt för honom, utan allt ligger blottat och uppenbart för hans ögon; och inför honom skall vi göra räkenskap”* (Hebr. 4:12, 13). Gud ställer på detta sätt människan mot väggen och hotar henne med dom och förtappelse.

Människan får då se sin synd i ljuset av Guds Ord. Det som man tidigare inte tyckte vara så farligt blir inför Guds ansikte ett totalt syndafördärv. Tidigare var synd enbart de verkligt grova synderna som att vara en mördare eller bedragare, tjuv eller äktenskapsbrytare (om ens det gällde som synd i en tid då äktenskapet inte aktas särskilt högt). Men då Guds lag träffar samvetet blir det annorlunda. I ljuset av Guds Ord avslöjas hur vi saknar verklig kärlek till Gud och våra medmänniskor, och hur vi istället helt regeras av egoismen.

Nu är risken stor att vi inte tar Guds dom över synden på allvar. Nästan överallt hör vi den falska förkunnelsen: ”Det är inte så farligt... Gud är inte så sträng, han är ju KÄRLEKEN...” Kyrkans lagförkunnelse har på många håll tystnat, och där den fortfarande finns är den ofta svag och kraftlös. Inte många av oss förkunnare vågar angripa synden direkt av rädsla för att stöta oss med människorna, inflytelserika församlingsmedlemmar osv. Men så uppträdde inte Guds profeter och apostlar i biblisk tid. När t.ex. kung David begick mord och äktenskapsbrott, trädde profeten Natan oförskräckt fram och förkunnade Guds dom över honom: *”Du är den mannen!”* (2 Sam. 12:7). Vi glömmer lätt att profeten här talade med risk för sitt liv. David hade lätt kunnat röja honom ur vägen. Men nu medförde Natans djärva ord att kung David ångrade sin synd och fick Guds förlåtelse. Vid många andra tillfällen fick däremot Guds sändebud lida svårt, därför att de förkunnade Guds dom över synden. Så blev t.ex. profeten Jeremia torterad och kastad i en djup brunn, när han

predikade Guds lag mot kungen och furstarna (Jer. 37-38). Stefanus blev stenad till döds när han predikat inför Stora rådet och öppet sagt till dem: *”Ni hårdnackade, med oomskurna hjärtan och öron, ni står alltid emot den helige Ande, ni likaväl som era fäder”* (Apg. 7:51).

Vi möter många exempel på frimodiga förkunnare av sanningen i Skriften, men också exempel på sådana som svek i det avgörande ögonblicket. Prästen Eli var en sådan. Han sörjde över att hans söner gick allt längre i sin ogudaktighet och handlade rakt emot vad Gud hade bestämt om gudstjänsten. I stället för att tjäna Gud använde sönerna sin ställning som präster till att förföra folket och skaffa sig egna fördelar. Eli såg allt detta och beklagade sig säkerligen en hel del. Men han ingrep inte. Han handlade inte i enlighet med Guds Ord. Därför kom också Guds straffdom. Arken blev bortrövad, Israel besegrades av filistéerna, Elis söner dödades i striderna och själv föll Eli i sin förskräckelse över det inträffade baklänges av stolen och bröt nacken av sig och dog (1 Sam. 4:18).

Guds Ord är detsamma också i vår tid. Guds straff över synden är lika strängt som i Gamla testamentet. Därför måste kyrkans tjänare idag träda upp och förkunna samma dom över synden och avfallet som en gång profeterna och apostlarna gjorde. Vår bekännelse slår fast: *”Därför måste Kristi Ande icke blott trösta, utan även genom lagens ämbete... utföra (såsom profeten säger) ett främmande verk (som är att straffa), innan han kommer till sitt eget verk, som är att trösta och predika nåd”* (Konkordieformeln, SKB s. 599 f.). Detta är utomordentligt viktigt. Guds lag måste predikas för att vi skall inse och bekänna vårt syndafördärv. Då får lagen inte mildras och förkunnaren får inte väja för mänskliga auktoriteter. Men ändå är denna domspredikan bara Guds främmande verk (Jes. 28:21 efter grundtexten). Syftet med domen och lagens predikan är att evangelium om frälsningen i Kristus sedan skall predikas för dem som är förkrossade av lagen. Ty endast evangelium kan föra människan till en sann omvändelse och tro på Kristus.

Luther skriver:

Lagens predikan är allt det som förkunnar för oss våra synder och Guds vrede, det må ske på vad sätt och när som helst. Evangeliet åter är en sådan predikan, som icke visar och meddelar oss något annat än nåd och förlåtelse i Kristus, ehuru det är sant och rätt, att apostlarna och evangeliets förkunnare (såsom även Kristus själv gjorde) bekräftar lagens predikan och börjar med den hos dem, som icke känner sin synd eller förskräcks för Guds vrede, såsom han säger i Joh. 16: den helige Ande skall straffa världen för synd, därför att de icke tro på mig. (Luthers ord är återgivna i Konkordieformeln, SKB s. 600)

Missionspredikan för oomvända människor skall inte börja med evangelium, även om det rent objektivt är sant att Kristus har dött för alla människor. Genom sin uppståndelse har Kristus rättfärdiggjort hela människosläktet, men detta skall uteslutande förkunnas som tröst för dem som är förkrossade av lagen. För de obotfärdiga och oomvända skall först Guds lag predikas i hela sin stränghet. Och det måste stå klart, att den som inte tror på Kristus förblir under Guds vrede (Joh. 3:36) och kommer att gå förlorad och bli fördömd i den yttersta domen, när Kristus kommer tillbaka.

Sten Rydh

[[Lutheranen 4/1986](#)]

Om omgifte

Vi fortsätter här med ytterligare ett utdrag ur Martin Chemnitz' framställning av läran om äktenskapet. Den är liksom tidigare hämtad från hans granskning (Examen) av de mot Luther och reformationen riktade mötesbesluten (kanon) under det romersk-katolska kyrkomötet i Trient (1545-63).

Även denna gång har översättningen i huvudsak gjorts från F. Kramers engelska översättning. Vi har dock förkortat framställningen något. Vissa speciella utvecklingar, som torde vara av mindre intresse för de flesta av våra läsare, har inte tagits med.

KANON

Om någon säger att kyrkan tagit miste när den lärt och lär (i enlighet med evangeliernas och apostlarnas undervisning)

– att äktenskapets band inte kan upplösas på grund av den andra partens äktenskapsbrott,

– att ingen av parterna, inte ens den oskyldiga, som inte varit orsak till äktenskapsbrott,

kan ingå ett annat äktenskap så länge den andra parten lever,

– att den man som skilt sig från en äktenskapsbryterska och gifter sig med en annan begår äktenskapsbrott,

liksom även den kvinna som gifter sig med en annan efter att ha skilt sig från en äktenskapsbrytare,

vare han fördömd.

GRANSKNING

1. Här upprepas och befästs den påvliga lag som inte på något villkor tillåter den oskyldiga parten – som blivit skild genom en riktig skilsmässa från sin äkta hälft som antingen är äktenskapsbrytare eller äktenskapsbryterska – att ingå ett annat äktenskap så länge den skyldiga parten lever. Och många hade verkligen hoppats att denna hårda lag skulle mildras, eftersom dess omänskliga stränghet inte bara berövar den oskyldiga parten hans rätt helt oförtjänt, vilket strider mot alla rättsliga regler, utan också snärjer in samvetena i de mest fördärvliga snaror. För om det efter en riktig och lagligt erhållen skilsmässa är så, att den oskyldiga parten inte har gåvan att leva återhållsamt och ändå inte kan ingå ett andra äktenskap, så blir han eller hon tvungen antingen att leva ständigt upptänd av begär, varvid bönen störs och förkvävs, eller att leva i otukt, vilket utesluter från Guds rike – och detta inte på grund av egen utan en annans skuld. Och så blir den skilsmässa som Guds Son tillåtit för äktenskapsbrotts skull inget annat än en snara för den oskyldige. Han störtas in i begär, in i otukt

och kommer slutligen under Guds vrede. Därför skulle Kristus ha hjälpt sin kyrka bättre om han helt enkelt inte tillåtit någon skilsmässa, inte ens på grund av äktenskapsbrott. Ty då skulle den oskyldiga parten haft kvar möjligheten att bruka de botemedel mot otukt som Gud givit.

Men konciliet i Trient bryr sig inte om hur de skall råda samveten. Ty liksom ifråga om prästerna låter de kanske också de frånskilda hellre ha hundra konkubiner än en enda laglig hustru. Så förbjuder den sjunde kanon under hot om fördömelse den oskyldiga parten, som inte varit orsak till äktenskapsbrott, att ingå ett annat äktenskap så länge den andra parten lever, och förklarar att den som efter en riktig och lagligt utverkad skilsmässa gifter sig med en annan, sedan äktenskapsbryterskan förskjutits, begår äktenskapsbrott. Ty den hävdar att äktenskapets band inte kan upplösas genom skilsmässa, även om den sker lagligt och på grund av äktenskapsbrott.

2. Jag är inte ovetande om det förhållandet att Augustinus och de som följer honom hårt och strängt diskuterar och förklarar den här frågan. Men om man lägger åt sidan alla mänskliga och förutfattade meningar och avgör denna fråga blott och bart på grundval av Kristi ord, så är saken förvisso klar och lättfattlig.

En fråga ställs till Kristus av fariséerna om skilsmässa och förskjutande, dvs. om att sända bort sin hustru eller lämna henne. Nu måste man först och främst ta reda på vad som menas med en sådan skilsmässa som fariséerna frågar om. Definitionen är säker och tydlig utifrån 5 Mos. 24:1-4, som fariséerna åberopar. För där säger Mose att en kvinna sänds bort från sin makes hus genom skilsmässa, och hon sänds iväg på ett sådant sätt att hon kan bli gift med en annan man. Och i 3 Mos. 21:7 och Hes. 44:22 förbjuds präster att gifta sig med änkor, och likaså får de inte gifta sig med frånskilda. I Jer. 3:1 hänvisas det, som något allmänt erkänt, till att en person efter en skilsmässa är fri att gå till någon annan. Därför är skilsmässan eller förskjutandet, som fariséernas fråga handlar om, inte bara en separation

till säng och säte, utan ett upplösande av de äktenskapliga banden, så att efter en riktig och lagligt erhållen skilsmässa ett nytt äktenskap kan ingås, och det inte bara efter den tidigare makens död, utan också medan han lever. För det sägs uttryckligen i 5 Mos. 24:1-4. Och ordet "karath" som hebréerna använder för att uttrycka förskjutande eller skilsmässa, betyder "att skära av" eller "att riva isär", vilket passar bra in på upplösandet av äktenskapets band. De äktenskapliga banden blir således inte bestående mellan de tidigare makarna efter en skilsmässa, eftersom 5 Mos. 24:4 och Jer. 3:1 förklarar att det är en styggelse om en man skulle vilja gifta sig med sin frånskilda fru efter hennes andre mans död. — — —

Därför är det visst och klart vad termen skilsmässa betyder i fariséernas fråga. Också ordalydelsen i skiljebrevet, som brukas än i dag av judarna, bekräftar detta. För i det finner man denna mening: "Jag ger henne frihet och rätt att gå varthelst hon vill, och hon kan bli gift med vem som helst; ej heller må någon annan understå sig att förbjuda henne detta."

3. Låt oss vidare se vad Kristus själv i sitt svar menar med skilsmässa eller förskjutande. I Matt. 19:9, Mark. 10:11 och Luk. 16:18 binder han samman dessa två ting: att sända iväg sin hustru, och att gifta sig med en annan efter skilsmässan. Definitionen på skilsmässa är alltså densamma i fariséernas fråga och i Kristi svar. Vi skall tillämpa denna betydelse av ordet skilsmässa på själva frågan och på svaret. För fariséerna frågar på vilka grunder en skilsmässa kan tillåtas.

Här tillstår jag öppet, att om Kristus hade svarat så som Markus och Lukas beskriver det, så skulle meningen helt enkelt ha varit den att en sådan skilsmässa inte i något enda fall är tillåten. Vad som än händer kan äktenskapets band inte upplösas annat än genom döden. Ty orden lyder så här: "Var och en som skiljer sig från sin hustru och gifter sig med någon annan, han begår äktenskapsbrott." Men det är en allmän och nödvändig regel när man läser evangelierna, att den riktiga tolkningen och meningen måste sökas och

förstås utifrån en jämförelse av de andra evangelisternas beskrivningar. Ty de bistår varandra på så vis, att vad som framställs kort och dunkelt av den ene kompletteras och förklaras av den andre. Därför måste man också jämföra med Matteus' framställning, som omvittnar, inte på ett utan på två ställen, att Kristus vid skilda tillfällen när han behandlade frågan om skilsmässa, uttryckligen tillade att fall av otukt utgör undantag (Matt. 5:32, 19:9). Alltså är inte Kristi utsagor hos Markus och Lukas heltäckande, utan de måste förstås tillsammans med det undantag aposteln Matteus, som var närvarande vid dessa samtal, lägger till på två ställen.

Nu är det ju en helt riktig regel att ett särfall delvis upphäver ett generellt uttalande. Som en jämförelse av evangelierna ger vid handen, är alltså meningen i Kristi svar denna: Bara för otukts skull är en skilsmässa – så som vi beskrivit den ovan – tillåten, och i alla andra fall är det inte tillåtet att en man sänder iväg sin hustru och gifter sig med en annan. Och eftersom han förklarar att äktenskapsbrott begås om en annan tas till äkta, visar han att äktenskapets band består vid alla andra skilsmässor,¹ av vilken orsak de än sker, med undantag för den som sker för otukts skull. För argumenten som fås av att vända på satsen är bland alla argument de klaraste och starkaste. Alltså, eftersom Kristus säger: ”Den som skiljer sig från sin hustru av annat skäl än otukt och gifter sig med en annan, han begår äktenskapsbrott”, så gäller omvänt, att den som skiljer sig från sin hustru för otukts skull och gifter sig med en annan, han begår inte äktenskapsbrott.

4. — — —

5. Det är således tydligt och klart vad Kristus menar. Men två uttalanden av Paulus brukar anföras som invändning.

Det är ingen tvekan om att Paulus av alla människor bäst förstod vad Kristus menade. Därför skall vi kort visa, att dessa två uttalanden inte upphäver undantagsfallet med otukt som Kristus medgivit. I Rom. 7:2 säger han: ”En gift kvinna är ju enligt lag bunden vid maken om han lever...

Om hon medan han lever överlämnar sig åt en annan, får hon heta äktenskapsbryterska.” Detta tolkar papisterna som om Paulus ville lära att det inte ens efter en riktig skilsmässa, lagligen utverkad på grund av otukt, kan tillåtas ett andra äktenskap så länge den andra parten lever. Men Paulus behandlar inte, enligt egen utsago, skilsmässa i detta avsnitt, utan liknar det han talar om vid äktenskapets stånd, såtillvida som det är en ouplöslig förening, så långt det passar hans syften. Och det är ingen tvekan om att äktenskapet i sig, enligt dess instiftelse, är en sådan förening, som Kristus säger: ”Alltså är de inte längre två utan ett.” Och vidare: ”Vad nu Gud har fogat samman, det får inte människan skilja åt.” Och på så vis, enligt dess instiftelse, upplöses inte äktenskapet annat än genom döden. Och så långt passar jämförelsen hans syfte. Beträffande den andra frågan, om skilsmässa, gör Paulus ingen jämförelse, eftersom det inte behövs för den sak han behandlar på detta ställe.

Emellertid lär Kristus (Matt. 19:9) lagen om äktenskapets ouplöslighet utifrån dess instiftelse på samma gång som han tillägger undantaget om skilsmässa för otukts skull. Därför får man inte mena att Paulus, när han citerar instiftelselagen om den äktenskapliga föreningens ouplöslighet, avskaffar eller upphäver det undantag Kristus medgivit. Och för att det inte skall finnas något utrymme för gissningar, skall vi låta Paulus själv vara sin bästa uttolkare. För han säger att han talar till människor som känner Lagen. Och det är helt säkert att Lagen tillåter ett andra äktenskap efter en riktig skilsmässa (5 Mos. 24:1-4, 3 Mos. 21:7, Jer. 3:1, Hes. 44:22). Alltså talar Paulus på detta särskilda ställe om äktenskapets band så som det är i sig, skilt från fall av skilsmässa. Ty även han själv (1 Kor. 7:15, 39), där han upprepar uttalandet i Rom. 7:2, 3, löser den troende från allt tvång, om hon skulle bli övergiven, och hävdar att hon är fri från den lag som band henne vid den otroende maken, och detta så länge han lever.

6. Paulus' andra uttalande i 1 Kor. 7:10, 11 ser ut att vara besvärligare. För han säger inledningsvis, att han meddelar en föreskrift från Herren om skilsmässa. Han säger helt

enkelt, utan något undantag, att det är ett Herrens bud att en kvinna inte får skilja sig från sin man. Om hon emellertid skulle skiljas, så skall hon förbli ensam eller försona sig med sin man. Och en man skall inte skilja sig från sin hustru.

Låt oss se lite närmare på Paulus' uttalande, särskilt som han säger sig meddela en föreskrift från Herren om skilsmässa. Men Kristus innefattar två saker i sin föreskrift: 1. av vilka orsaker skilsmässa inte är tillåten så att det vore möjligt att ingå ett annat äktenskap, 2. han tillägger undantaget om fall av otukt. Låt oss nu se huruvida Paulus inbegriper båda delarna av Kristi föreskrift, eller om han bara talar om den ena delen. Vi skall inte ta vår tillflykt till några spekulationer, utan grunda vår bedömning på Paulus' egna ord.

Först skall vi ta det som också enligt våra meningsmotståndare är säkert. För även om de inte tillåter ett andra äktenskap, så erkänner de ändå att en man får förskjuta sin hustru, och en hustru sin man, på grund av otukt. Men av andra orsaker, förutom otukt, förklarar Kristus att ett sådant förskjutande inte är tillåtet. Ty i Matt. 5:32 talar han inte om ett andra äktenskap för en man som förskjutit sin hustru, utan om själva skilsmässan: ”Var och en som skiljer sig från sin hustru – utom för otukts skull – han gör henne till äktenskapsbryterska.” Och Paulus säger i 1 Kor. 7:10: ”... jag /har/ ett bud, som inte kommer från mig utan från Herren: En hustru får inte skilja sig från sin man... Och en man får inte skilja sig från sin hustru.” Du hör att Paulus talar om den del av Herrens föreskrift som förbjuder själva skilsmässan, otukt undantagen. Och han säger med rätta, att ett andra äktenskap inte kan ingås i sådana fall, eftersom det vore äktenskapsbrott, emedan äktenskapets band ännu inte upplösts.² Men Herrens bud är inte att en man varken får eller kan förskjuta sin fru på grund av otukt. Därför saknas alltså orden ”utom för otukts skull” i Paulus' uttalande, eftersom han uttryckligen förklarar att han talar om de fall där skilsmässa inte är tillåten. Och det förhållandet att han tillägger ”Men om den otroende vill skiljas” osv., visar att mycket i själva verket

görs som rätteligen inte är tillåtet.

För det andra: Orden om att försonas visar att Paulus inte berör fallet med otukt. För när det sägs i Skriften att någon försonas med en annan, skall detta egentligen inte förstås om den oskyldiga parten. Det är i stället den part som felat som försonas med den andre, vilket vi ser i Rom. 5:10: ”Medan vi var fiender till Gud, blev vi försonade med honom” och i Matt. 5: 23, 24: ”Om din broder har något emot dig, gå och försona dig med din broder.”

Om därför Paulus här hade avsett det fall då en kvinna lämnar sin man för att denne begått otukt, så skulle han inte ha manat kvinnan till försoning – eftersom hon är den oskyldiga parten – utan mannen som hade felat. Men eftersom han säger att kvinnan skall försona sig med sin man, så avser han en separation som inte äger rum för otukts skull, utan av någon annan orsak. Alltså kvarstår det undantag Kristus medgivit.

För det tredje: Strax därefter ger han inte den troende kvinna som övergivits föreskriften ”Hon skall förbli ensam”, utan förklarar att hon är fri. Alltså visar Paulus själv att det tidigare uttalandet inte skall förstås som om det vore utan undantag.

För det fjärde: När de grekiska uttolkarna förklarar detta uttalande av Paulus, tillägger de uttryckligen undantaget om otukt. Chrystostomos säger, att en kvinna inte skall lämna sin man, utom vid otukt, och tillägger att detta är Paulus' mening. Han tillägger också att eftersom det händer att skilsmässor äger rum av andra orsaker än otukt, är det bättre om de inte alls skedde, men om de sker bör både mannen och kvinnan förbli ogifta eller försonas. Teofylaktos upprepar samma utläggning. Oecumenius säger: ”Guds lag är att det inte skall finnas några skilsmässor utom för otukts skull.” Och vidare: ”En man får inte förskjuta sin hustru för annat än otukt, ty detta är Kristi lag.”

Ambrosius säger också: ”Om hon lämnar sin man därför att han är för svår att leva med, skall hon sedan förbli ogift.”

Korintiernas fråga rörde sig således inte om tillåtna skilsmässor, som utverkats för otukts skull, utan om sådana slags skilsmässor som på grund av grekernas lättsinne var vanliga bland dem av alla möjliga orsaker. Att avgöra denna fråga, med hänsyn till Skriftens mening, är därför lätt. Och fromma själar bör vara nöjda, när de har Guds rena och klara vilja uppenbarad i Skriften.

7. Bland kyrkliga författare har emellertid denna fråga förklarats på olika sätt. Ty så långt samvetet kan tåla det, måste man sträva efter att undvika även tillåtna skilsmässor, så att äktenskapet bevaras oupplöst eller, om det har brutits, blir återställt. Därför uppmanade och förmanade de gamla fäderna allvarligt männen, att de skulle låta sina fruar som begått äktenskapsbrott försona sig med dem, om de ångrade sig och gav hopp om bättring. Detta gäller i synnerhet som vi kristna bör betänka, att det andliga äktenskapsförbundet mellan Kristus och kyrkan ofta kränks av oss genom andlig otrohet. Och inte skulle vi vilja att Gud behandlade oss så strängt, att han fördenskull förkastade oss för alltid utan något hopp om försoning. Men låt oss, såsom rätt är, prisa Guds barmhärtighet, som så härligt beskrivs i Jer. 3:12-18. Därför är det rätt att också vi visar välvilja och barmhärtighet mot den fallna parten, så att vi inte faller under domen: ”Med det mått ni mäter med, skall er lott bli utmätt” – särskilt som Kristus nådigt tog emot äktenskapsbryterskan som kom till besinning (Joh. 8:11). Augustinus berättar att skoningslösa män, drivna av stort hat, avlägsnade detta ställe från dess plats.

Till detta kommer det förhållandet, att ett andra äktenskap har sina problem på grund av barnen från det tidigare äktenskapet. Och för den part som fallit blir det svårare att ångra sig, när hon förskjuts utan något hopp om att kunna komma tillbaka. I stället kommer hon i desperation befläcka sig med andra, ännu värre, skändliga och skamliga gärningar.

Hieronymus citerar från Ords. 18 ett uttalande av Salomo, vilket dock inte återfinns i den hebreiska texten: ”Den som behåller en äktenskapsbryterska är dåraktig och gudlös.”

Hos Chrysostomos står det i /kap./ 32, punkt 1: ”Den som behåller en sköka är oförståndig och gör orätt, för han som döljer sin hustrus missgärning beskyddar skändlighet.”

Att ta emot en äktenskapsbryterska som kommer till besinning är likväl inte ogudaktigt. Så tog David emot sin hustru Mikal, som varit förenad med en annan.

8. Dessa och andra argument, som kan övertyga och uppmjuka en mans sinne, finns hos Augustinus. Och alla gudfruktiga håller med om att man inte genast skyndar sig att ta ut skilsmässa, utan först prövar allt som kan åstadkomma försoning och återställelse. För Paulus säger: ”Jag har lov till allt. Men allt är inte nyttigt.”

9. Därför, för att de skulle påverka männens sinnelag mer effektivt, lärde fäderna att det är bättre, förträffligare och mer fulländat om även en person som skilt sig från en äktenskapsbryterska antingen förblir ogift eller återtar sin försonade hustru. Och i viss utsträckning klandrade de även offentligt ett andra äktenskap efter skilsmässa, för att de desto lättare skulle kunna böja sinnena till försoning. Däremot var de inte så stränga, hårda, grymma och omänskliga, att de för sådana traditioners skull föredrog att störta de frånskildas samveten i evig olycka genom det brinnande begärets och otuktens snaror, hellre än att medge ett andra äktenskap.

Övers. J Fjellander

[^]

¹ Dvs. förpliktelsen att återvända och om möjligt återupprätta det brutna äktenskapet består. Jfr punkt 6. Övers. anm.

² Jfr not 1.

